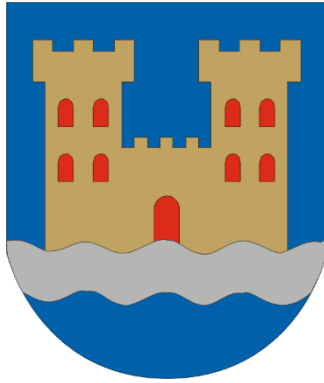




KAJAANIN KAUPUNKI
ARVIOINTIKERTOMUS
2024



Tarkastuslautakunta 15.5.2025

Sisällys

Tiivistelmä tarkastuslautakunnan havainnoista ja suosituksista v. 2024:	4
1 TARKASTUSLAUTAKUNTA	7
1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	7
1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta	7
1.3 Tilintarkastus	7
1.4 Arvioinnin lähtökohdat.....	8
1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet	8
2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA	9
3 ARVIO ASETETTUJEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2024	9
Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen:	9
3.1 Toimialat.....	9
3.2 Liikelaitokset	10
3.2 Tytäryhtiöt	11
4 MUUT TOIMINNAN JA TALouden ARVIOINNIT	12
4.1. Talous	12
4.2. Henkilöstö	13
4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	14
4.4 Investoinnit	14
5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN VALITSEMAT PAINOPISTEALUEET v. 2024	15
5.1 Elinvoimapaalvelut	15
5.2 Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut.....	19
5.3 Perusopetus	21
5.4 Kajaanin Mamselli -liikelaitos.....	22
5.5 Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari.....	23
5.6 Loiste Oy.....	24
5.7 Loiste Lämpö Oy	26
5.8 Kainuun Voima Oy	26
5.9 Kajaanin Energiatuotanto Oy	28
6 VALTUUSTOKAUDEN 2021-2024 ARVIOINTI	31
6.1 Strategia, talous ja henkilöstö	31
6.1.1 Kaupunkistrategian toteutuminen.....	31

6.1.2 Talouskehitys ja sopeuttaminen	31
6.1.3 Henkilöstön kehitys ja työvoiman saatavuus	32
6.1.4 Henkilöstön työtapaturmat ja sairauspoissaolot.....	33
6.2 Työllisyys	34
6.2.1 Työmarkkinatilanne ja työllisyyskehitys.....	34
6.2.2 Kuntakokeilu ja TE-palvelu-uudistus	35
6.2.3 Työllisyyden hoidon vaikuttavuus ja kustannukset	35
6.3 Palvelut ja koulutus	36
6.3.1 Sivistystoimen rakenteet ja resurssit.....	36
6.3.2 Palvelutarpeen ja palvelurakenteen muutos	36
6.3.3 Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen	37
7 MUUT HAVAINNOT.....	38

Tiivistelmä tarkastuslautakunnan havainnoista ja suosituksista v. 2024:

Henkilöstöpalvelut

Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään henkilötyövuosien laskentamenetelmää, jotta ajantasainen tiedolla johtaminen on mahdollista.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että kaupunki ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin. Työtapaturmien määrä ja sairauspoissaolojen kasvu eivät voi olla uusi normaali. Kaupungin on tunnistettava työkuormituksen, johtamisen, henkilöstön fyysisen turvallisuuden ja jaksamisen keskeiset kipupisteet ja vietävä ne suunnitelmista käytännön toimenpiteiksi (ks. s. 29 /6.1.4, valtuustokauden arviointi)

Elinvoimapaalvelut

Kajaanin kaupunki on onnistunut erinomaisesti suurimmassa osassa elinvoimaohjelman osa-alueista.

Matkailun lisäämisessä kaupunki on jäänyt tavoitteestaan, ja tarkastuslautakunta kehottaakin kaupunkia miettimään uusia keinoja matkailun lisäämiseksi.

Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut

Tarkastuslautakunta suosittaa hyvien toimintatapojen seurantaan sekä kehittämiskohteiden dokumentointia ja riskien seurantaan.

Investoinnit

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan investointien ja poistojen välinen suhde on oikealla tasolla.

Perusopetus

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että Kajaanissa on myös erikoisluokkia: musiikki, liikunta, matematiikka ja kaksikielinen opetus.

Kajaanin Mamselli-liikelaitos

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen tase ja rahoitusrakenne näyttävät heikentyneen. Tarkastuslautakunta suosittaa, että Mamselli varmistaa taloussuunnittelussaan, että vastaavat maksuliikenteen muutokset eivät jatkossa aiheuta vääristynyttä kuvaa rahoitustilanteesta, ja että maksuvalmiutta hallitaan ennakoivasti.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että Mamselli tarkistaa asiakashinnat vuosittain ja varmistaa, että hinnat kattavat vähintään 100 % tuotantokustannuksista.

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari

Tarkastuslautakunta suosittelee, että

1.vahvistetaan korkoriskien hallintaa ja rahoitusstrategiaa. Yhtiön lainanhoitokulut ovat nousseet korkotason vuoksi. Suosittelemme korkosuojausjärjestelyjen arviointia ja tarvittaessa laajentamista siten, että taloudellinen ennustettavuus säilyy myös tulevina vuosina.

2. turvataan kiinteistökannan kunto pitkäjänteisellä investointisuunnittelulla. Vanheneva rakennuskanta edellyttää jatkuvaa kunnossapitoa ja peruskorjauksia. PTS-suunnitelman toteutuksen seuranta tulee jatkaa ja priorisointia tarkentaa niin, että korjausvelka ei pääse kasvamaan hallitsemattomasti.

3. arvioidaan oman kiinteistönhoidon ja henkilöstöresurssien tehokkuus. Ulkoisten palveluiden sijaan omaksi työksi siirretyt tehtävät ovat vaikuttaneet kulurakenteeseen. Suosittelemme selvittämään, miten muutokset ovat vaikuttaneet kokonaiskustannuksiin, työn laatuun ja henkilöstön kuormitukseen.

Kainuun Voima Oy

Tarkastuslautakunta korostaa jatkuvan talouden ja henkilöstön seurannan ja arvioinnin merkitystä, jotta voidaan varmistaa, että yhtiön toiminta pysyy kustannustehokkaana ja tavoitteet saavutetaan.

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota ulkoisten palveluntuottajien käytössä siihen, että palveluiden kustannustehokkuus ja niiden yhtiön tavoitteita tukevat toiminta varmistetaan.

Omistajaohjaus

Tarkastuslautakunta suositaa, että omistajaohjaukseen tulisi kehittää selkeämpi strategia, joka tukee yhtiön (mm. Loiste Oy) strategisten tavoitteiden saavuttamista ja taloudellista terveyttä. Tämä koskee myös muita tytäryhtiöitä.

Kajaanin Energiatuotanto Oy (KET)

Tarkastuslautakunta suositaa, että liiketuloksen ja myyntikateprosentin parantamiseksi on suositeltavaa jatkaa kustannusten leikkaamista ja tehostamisohjelmia erityisesti Kainuun Voima Oy:ssä (Kavo).

Kannattaviin investointeihin, kuten akustoinvestointeihin ja vesivoimainvestointien strategiavaihtoehtoihin, tulisi keskittyä. Johdannaiskauppaa on hyvä jatkaa sähkön hinnan varmistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi

Riskienhallintatoimenpiteiden, kuten turvallisuusvaatimusten seurannan ja auditointien, toteuttamista on tärkeää jatkaa. Kustannusten leikkaaminen ja tehostamisohjelmien toteuttaminen erityisesti tuotantokustannusten nousun hallitsemiseksi on suositeltavaa.

MUUT HAVAINNOT

Kaavoitus

Kajaanin on huomioitava paikkakunnalle muuttavat työntekijät kaavoituksessaan tarjoamalla mm. rantatontteja sitä haluaville. Kajaanissa on tällä hetkellä lähes 300 rakentamatonta tonttia, jotka eivät näytä kelpaavan kenellekään. Onkin aiheellista kysyä, onko Kajaani epäonnistunut kaavoituspolitiikassaan. Tarkastuslautakunta on jo aiemmin kritisoinut kaavapolitiikkaa, mutta muutosta ei ole tapahtunut. Mikäli konesalien tuomat työpaikat realisoituvat odotetulla tavalla, on kaupungilla kiire muuttaa kaavoituspolitiikkaansa, sillä kaavoitus on aina useiden vuosien projekti.

Luottamushenkilöiden perehdytys/koulutukset/sitoutuminen

Tarkastuslautakunta muistuttaa siitä, että kun luottamushenkilö on tullut valituksi luottamustehtävään, hän myös osallistuu kokouksiin. Esteen sattuessa pyydetään poissaolosta ilmoittamaan hallinnon sihteerille ja varajäsenelle mahdollisuudesta osallistua.

Sitoutumista tarkastellaan läsnäolojen kautta, sillä aktiivinen osallistuminen kokouksiin kertoo johdonmukaisesta päätöksenteosta ja vastuunkannosta toimielimen toiminnassa

1 TARKASTUSLAUTAKUNTA

1.1 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakunta on valittu toimikaudeksi 2021–2025. Kokoonpano vuonna 2024 on ollut seuraava:

varsinaiset jäsenet	henkilökohtaiset varajäsenet
Niva Teemu, puheenjohtaja	Härkönen Kimmo
Kinnunen Eveliina, varapj.	Pöllänen Tuija
Myllylä Raili	Kyllönen Antero
Enroth Paavo	Sistonen Toivo
Törrö Leena	Tartia-Jalonen Aila

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut hallintosuunnittelija Taina Juntunen.

1.2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on pitänyt kertomusvuonna 2024 kolmetoista kokousta. Kokouksissa on tavattu toimialojen johtavia viranhaltijoita sekä käsitelty tilintarkastajan raportointia ja arviointikohteita. Lautakunta on tutustunut myös peruskorjattuun teatteritaloon. Lisäksi lautakunta on kokoontunut xxx kertaa vuonna 2025 arviointikertomuksen laadintaa varten.

Lautakunta valmisti kuntalain mukaisen sidonnaisuusrekisterin pitämistä koskevan asian ja vei sidonnaisuusrekisterin tiedoksi kaupunginvaltuustolle 10.12.2024

Arvioinnin painopistealueiksi on tarkastuslautakunnan hyväksymän työsuunnitelman mukaisesti valittu hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut ja talouspalvelut sekä Kajaanin Vesi -liikelaitos. Kuultavina ovat olleet lisäksi erikseen hankintapalvelut ja tietohallintopalvelut.

1.3 Tilintarkastus

Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Antti Kääriäinen ja hänen varahenkilönään on ollut JHT, HT Katri Hokkanen.

Tilintarkastajat ovat raportoineet havainnoistaan tarkastuslautakunnalle tarkastusvuoden aikana kolme kertaa. Lisäksi tilintarkastaja on esitellyt erillisraportit/muistiot KOY Kajaanin Pietarin ja Kajaanin AMK Oy:n tilikauden aikaisista tarkastuksista sekä KOY Kajaanin Pietarin tilinpäätöstarkastuksesta.

1.4 Arvioinnin lähtökohdat

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 121 §:n mukaan valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteen sovittamisesta. Mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, on tarkastuslautakunnan arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä.

Kunnan ulkoisen tarkastuksen toimijoita ovat tilintarkastaja ja tarkastuslautakunta. Varsinaisen tilintarkastuksen suorittaminen ja tilintarkastuskertomuksen laatiminen sekä oikeudellinen vastuu tarkastuksesta ja sen laadusta kuuluvat tilintarkastajalle.

Arviointikertomus laaditaan tilinpäätöksestä kerättyjen tietojen pohjalta ja osittain tarkastuslautakunnan itsensä keräämien tietojen pohjalta. Arviointikertomuksessa vältetään tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyjen asioiden tarpeetonta toistamista ja keskitytään niissä olevien merkittävimpien poikkeamien arviointiin.

1.5 Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Lautakunnan jäsen Leena Törrö ei ole osallistunut Kajaanin Vesi -liikelaitoksen arviointiin, sillä hän on Kajaanin Veden johtokunnan varajäsen.

Lautakunnan varapuheenjohtaja Eveliina Kinnunen sivistyslautakunnan jäsenenä ei ole osallistunut sivistystoimialan arviointiin eikä osallisuus- ja hyvinvointijaoston käsittelemien asioiden arviointiin, sillä hän on jaoston varajäsen.

Lautakunnan puheenjohtaja Teemu Niva ja lautakunnan jäsen Raili Myllylä ovat Loiste Oy:n hallituksen jäseniä. He eivät ole osallistuneet Loiste Oy:lle asetettujen tavoitteiden arviointiin.

2 AIKAISEMPIEN VUOSIEN SUOSITUSTEN SEURANTA

Vuotta 2023 koskevassa arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista on kaupunginhallitus antanut selvityksensä kaupunginvaltuustolle 24.9.2024.

1. Tarkastuslautakunta suosittelee, että tytäryhtiöiden hallitusten jäsenet ja liikelaitosten johtokuntien jäsenet ylläpitävät ammatillista osaamistaan.
2. Kajaanin kaupungin riskeinä on tunnistettu, ettei kaupungin talous ole pitkällä aikavälillä tasapainossa (Tilinpäätös 2023, s. 68–69). Riski on strateginen, ja se on riskiluokassa 20, joka on toiseksi korkein riskiluokka. Talouspalvelut ovat merkittävässä roolissa riskin hallinnassa, ja riskiluokan pienentäminen vaatii selkeät esitykset valtuustolle riskin pienentämiseksi.
3. Tarkastuslautakunnan suosittelee koulutusten lisäämistä (mm. kyberhyökkäysten torjunta) sekä resurssien varmistamista ja resurssien oikeaa priorisointia kybersodankäynnin uhkan kasvaessa.
4. Tarkastuslautakunta suosittelee, että riskienhallintasuunnitelmien seurannassa kiinnitetään huomiota siihen, että yhteisöt ymmärtävät riskit samassa laajuudessa, jotta ristiriitaisuuksia ei synny.
5. Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota valvonnan riittävään tasoon ja varmistamaan että toiminnassa konsernin kokonaisuus on edellä.

3 ARVIO ASETETTujen TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESTA VUONNA 2024

Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen:

3.1 Toimialat

Valtuustoon nähden sitovana tavoitteena on käyttötaloudessa toimialan toimintakate. Kokonaisuutena peruskaupungin toimintakate -132,6 milj. euroa toteutui paremmin kuin talousarviossa oli ennakoitu.

Konsernipalveluiden toimintakatteen toteuma oli -18,3 milj. euroa, eli talousarvio alittui 1,03 milj. euroa. Toiminnallisia tavoitteita oli asetettu 19 kappaletta, joista 11

toteutui, 6 toteutui osittain ja toteutumatta jäi 2 tavoitetta. Työttömien osuus työvoimasta kasvoi; tavoite 8,5 % ja toteuma 10,4 %. Kajaanilaisten hyvinvoinnin edistämisessä tavoite, hyte-kerroin 0,67 tai suurempi, jäi myös saavuttamatta. Yli puolet asetetuista toiminnallisista tavoitteista toteutui kokonaan. Yhteenvedona voi todeta, että työllistymiseen liittyvät tavoitteet ovat osoittautuneet haasteeksi.

Sivistystoimialan toimintakatteen toteuma oli -80,3 milj. euroa (talousarvio -81,4 milj. euroa). Valtuustoon nähden asetetuista 30 toiminnallisesta tavoitteesta toteutui 20, osittain toteutui 8 ja toteutumatta jäi 2 tavoitetta. Toteutumattomat tavoitteet liittyivät kierrättämisen laajentamiseen ja lainattavien tarvikkeiden käytön organisointiin. Sivistystoimialan tavoiteasetannassa on onnistuttu hyvin, sillä onnistumisprosentti on korkea.

Ympäristötekniikan toimialan toimintakatteen toteuma, 2,1 milj. euroa, oli 1,6 milj. euroa arvioitua parempi. Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia toiminnallisia tavoitteita oli asetettu kuusi, joista neljä toteutui kokonaan. Toteutumatta jäi kaksi tavoitetta. Toteutumattomat tavoitteet liittyivät KAMK kuntapalveluiden kanssa tekemättä jääneisiin hankehakemuksiin sekä kaupungin metsien suojelukohteen toteutumattomuuteen henkilöresurssin johdosta.

3.2 Liikelaitokset

<i>Liikelaitos</i>	<i>Tavoitteet 2023</i>	<i>Toteuma</i>	<i>Arviointi</i>
<i>Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos</i>	<i>Ylijäämä >0 €</i> <i>Peruspääoman korko</i> <i>30 000 (4 %)</i>	191.294 € 30 000 €	
<i>Kajaanin Vesi-liikelaitos</i>	<i>Peruspääoman korko</i> <i>785 636 € (4 %)</i> Vuosittaiset normaalit korvaus- ja ylläpitoinvestoinnit katetaan tulorahoituksella	785 636 € 2 736 228 €	
<i>Kajaanin Mamselli</i>	<i>Ylijäämä >0</i> <i>Peruspääoman korko</i> <i>12 000 (4 %)</i>	320 134 € 12 000 €	

3.2 Tytäryhtiöt

<i>Tytäryhtiö</i>	<i>Tavoitteet 2023</i>	<i>Toteuma</i>	<i>Arviointi</i>
<i>Kajaanin Teknologiakeskus Oy</i>	Vuokrattavien tilojen käyttöaste 95 % Liikevaihto 3,65 M€ Tulostavoite 250.300 €	96,66 % 3,8 M€ 232.519 €	
<i>Loiste Oy</i>	Osingonmaksukyky tarkistetaan 3/2024, hallitus tekee osinkoehdotuksen yhtiökokoukselle	Yhtiö on maksanut osinkoa vuoden 2023 tuloksesta 6 M€, josta kaupungille 50,1 %	ks. myös kohdat 5.6 ja 5.7
<i>Kajaanin Energiatuotanto Oy</i>	Liiketulosp. + 0,5 % Myyntikatep. + 6,7 %	-32,9 % -26,2 %	ks. kohta 5.9
<i>Kainuun Voima Oy</i>			ks. kohta 5.8
<i>KOY Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus</i>	Kahdelle tyhjälle liiketilalle etsitään vuokraajaa/ostajaa	<i>Ravintolatila vuokrattu 7 vuodeksi, kioskitilan hankkimista yhtiölle valmistellaan</i>	
<i>KOY Kajaanin Pietari</i>	Asuntojen käyttöaste 93,5 % Asiakastyytyväisyys > 4,0 (asteikko 1–5)	93,67 % 3,96 %	
<i>As Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari</i>	Käyttöaste 100 %	100 %	
<i>Kajaanin Ammatti-korkeakoulu Oy</i>	Tilikauden tulos > 0 Panostus KV-rahoitukseen	1 339 996 € OKM:n perusrahoituksen ulkopuolinen rahoitus 10 109 418 € (= 38 % liikevaihdosta)	
<i>Edukai Oy</i>	Tilikauden tulos > 0	472 608 €	

4 MUUT TOIMINNAN JA TALOUDEN ARVIOINNIT

4.1. Talous

Kajaanin kaupungilla ei ole kattamatonta alijäämää, joten kuntalain tarkoittamaa talouden tasapainottamisvelvoitetta ei ole.

Verotulot ja valtionosuudet kasvoivat edelliseen vuoteen nähden ja toteutuivat talousarviota parempina. Peruskaupungin ylijäämä oli 72 000 euroa. Kaupungin ja sen liikelaitosten toteutunut ylijäämä oli 2,7 miljoonaa euroa, ja koko kaupunkikonsernin ylijäämä oli hieman yli 11 miljoonaa euroa.

Peruskaupungin taseen loppusumma on kasvanut edelliseen vuoteen nähden 11,7 milj. euroa. Pysyvien vastaavien lisäykset tilikaudella olivat 21,8 milj. euroa, joista suurimpina kaupunginvarikon ja pelastuslaitoksen uudisrakennusten kustannusten, 12,0 milj. euroa, aktivointi rakennushankkeiden valmistuttua.

Rahoitusarvopapereiden tasearvo on kasvanut vuodesta 2023 noin 5 milj. euroa sijoitustuottojen ansiosta.

Investointivarausta on purettu 10,7 milj. euroa, ja sitä on jäljellä 13,4 milj. euroa. Pakollisia varauksia on 5,9 milj. euroa (edellisvuonna 6,2 milj. euroa), ja poistoero on 14,0 milj. euroa (2,1 milj. euroa vuonna 2023).

Konsernitaseen vieras pääoma on 734 milj. euroa, josta pitkäaikaista lainaa rahalaitoksilta on yhteensä 528 milj. euroa. Lainat jakaantuvat seuraavasti: Loiste-konsernin pitkäaikaiset lainat 390 milj. euroa, Kajaanin kaupungin pitkäaikaisten lainojen osuus 82 milj. euroa ja Koy Kajaanin Pietarin lainat 42 milj. euroa.

Peruskaupungin lainakanta on yhteensä 113,1 milj. euroa. Huomionarvoista on, että peruskaupungin lainakanta on pienentynyt edellisestä kaudesta 6,4 milj. euroa. Takauksia on kaupunki antanut konserniyhteisöjen ja muiden puolesta yhteensä 30,5 milj. eurolla (edellisellä tilikaudella takausten yhteissumma oli 33,9 milj. euroa). Peruskaupungin leasingvastuut olivat 6,5 milj. euroa vuonna 2024 (edelliskaudella 5,6 milj. euroa).

Kaupungille on hyväksytty talouden sopeuttamisohjelma 2023–2026, jolle on asetettu euromääräiset tavoitteet.

Talouden sopeuttamissuunnitelman tilanne 18.2.2025:

Toteuma 2024	31.12.2023	31.12.2024	Arvio 2025	Arvio 2026	Yhteensä
Arvio 2025–2026					
Konsernipalvelut	295 000	166 700	702 800	195 000	
Sivistystoimiala	26 800	273 159	1 397 553	1 240 725	
Ympäristöteklinen toimiala	21 300	219 970	848 275	408 875	
Koulutusliikelaitos	88 000	149 344	180 000	45 000	
Mamselli			245 000	75 000	

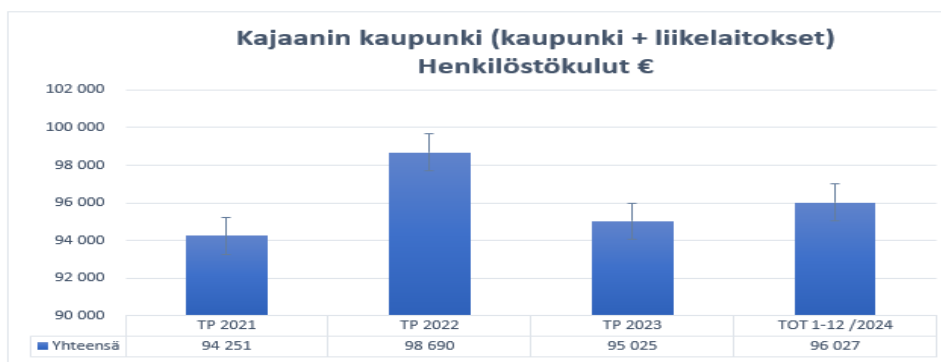
Vilake			20 000	20 000	
Kajaanin Vesi			188 638	45 004	
Toteuma yhteensä	431 100	809 173			1 240 273
Tavoite yhteensä	897 875	833 143	3 581 846	2 029 604	7 342 468

Kahden ensimmäisen vuoden aikana on sopeuttamisella saatu aikaan 1 240 273 miljoonaa euroa. Tavoite neljälle vuodelle on 7 342 469 euroa, joten kuluvan vuoden ja sitä seuraavan vuoden aikana tulisi saavuttaa yli kuuden miljoonan euron säästö; tarkalleen ottaen 6 102 195 euroa.

4.2. Henkilöstö

Kajaanin kaupungin henkilöstökulut vuosina 2021–2024.

Kajaanin kaupunki (kaupunki + liikelaitokset) 1 000 €	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TOT 1-12 /2024	MUUTOS € 2023-2024	muutos % 2023-2024
Kajaanin Peruskaupunki	67 640	71 341	66 042	65 634	-397	-0,6 %
Kajaanin Vesi liikelaitos	1 244	1 244	1 263	1 276	12	1,0 %
Kajaanin Mamselli liikelaitos	5 379	5 511	6 016	5 738	-278	-4,6 %
Koulutusliikelaitos	19 989	20 594	21 704	23 379	1 675	7,7 %
Yhteensä	94 251	98 690	95 025	96 027	1 012	1,1 %



Kaupungin ja sen liikelaitosten henkilöstökulut kasvoivat 1,02 miljoonaa euroa eli 1,07 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna. Henkilöstön määrä väheni samana aikana 1,4 henkilötövuoden verran. Henkilöstövuokraukseen käytettiin 952 627 euroa (1 006 872 euroa vuonna 2023). Henkilötövuosiksi muutettuna tämä merkitsee noin 27 henkilötövuoden panostusta. Eniten henkilöstövuokrausta ovat käyttäneet varhaiskasvatus ja ympäristötekninen toimiala. Peruskaupungin henkilöstökulut laskivat 0,6 % ja toteutuivat talousarvion mukaisesti.

Kajaanin kaupunki on panostanut henkilöstön osaamiseen ja työkykyyn sekä työhyvinvoinnin kehittämiseen. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajien KT:n ja alan pääsopijajärjestöjen yhteisessä Tekojen tori -kampanjassa kaupunki palkittiin 3.12.2024 kehittämisteosta, jossa käyttöön on otettu myönteisen

henkilöstökokemuksen kortit. Näiden korttien avulla työyhteisöissä nostetaan esille henkilöstöohjelman, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman sekä työkyvyn aktiivisen toimintamallin mukaisia aihealueita. Näin myös vaikeiden asioiden käsittelyä työyksikössä pyritään helpottamaan valmiiden kysymysten avulla.

Tarkastuslautakunnan tietoon on tullut, että henkilötyövuosien laskennan automatiikassa on ollut ongelmia, ja henkilötyövuosia on jouduttu laskemaan excel- taulukoiden avulla järjestelmän rinnalla.

➤ Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään henkilötyövuosien laskentamenetelmää, jotta ajantasainen tiedolla johtaminen on mahdollista.

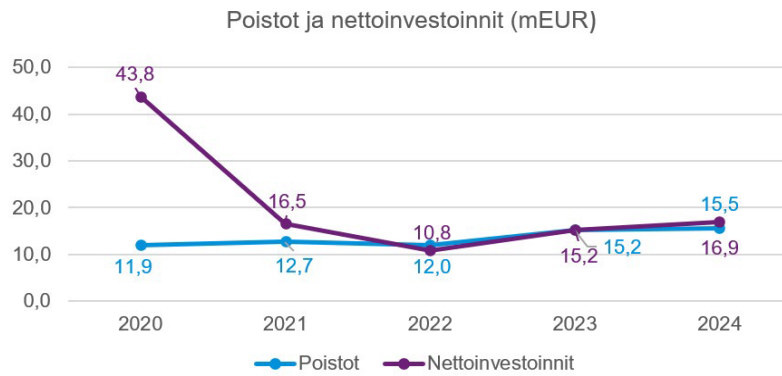
4.3 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomuksessa annetun selonteon mukaan keskeiset toteutuneet riskit ovat valtionosuusleikkauksiin liittyvät välittömät palveluiden sopeuttamistarpeet sekä osaavan henkilöstön saatavuuden haasteet erityisesti perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen aloilla. Toimialojen ja liikelaitosten muut riskiarviot (riskiluvut) löytyvät tilinpäätöksestä 2024 kunkin osion lopusta.

4.4 Investoinnit

Peruskaupungin muutetun talousarvion nettoinvestoinnit olivat kertomusvuonna 18,5 milj. euroa ja niiden toteuma 16.9. milj. euroa. Merkittäviä ylityksiä ei ollut. Suurimmat investointikohteet vuonna 2024 olivat kaupunginvarikon ja pelastuslaitoksen uudisrakennus 12,0 milj. euroa sekä Vanamon päiväkodin peruskorjaus 1,4 milj. euroa. Soidinsuolle valmistuva uusi päiväkotihanke (Männynntaimen päiväkotito) on vielä keskeneräinen, mutta kertyneitä kustannuksia tässä kohteessa on 1,3 milj. euroa.

Tasapainoisessa kuntataloudessa tulorahoitus riittää nettoinvestointien kattamiseen pitkällä aikavälillä, ja tämä on pääasiallisesti toteutunut seuraavassa kuvatulla seurantajaksolla.



➤ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan investointien ja poistojen välinen suhde on oikealla tasolla.

5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN VALITSEMAT PAINOPISTEALUEET v. 2024

5.1 Elinvoimapalvelut

Kajaanin kaupungin elinvoimalapalveluita vetää Risto Hämäläinen, ja työntekijöitä on yhteensä noin 20. Vuonna 2025 yksikön henkilömäärä kasvaa 46 työntekijällä TE-palvelujen siirtyessä kuntiin, Kajaanin toimiessa Kainuu-Koillismaan työllisyysalueen vastuukuntana. Kaupungilla on kaupunginhallituksen nimeämä elinkeinojaosto, joka pitää kokouksia kuukausittain. Jaostossa ovat edustettuina poliittisesti valittujen henkilöiden lisäksi viranhaltijoista kehitysjohtaja Risto Hämäläinen ja kaupunginjohtaja Jari Tolonen. Jaoston puheenjohtajana toimii Minna Partanen (PS).

Elinvoimapalveluiden tehtävänä on tuottaa yrityksille, järjestöille ja kaupunkilaisille palveluita, jotka parantavat edellä mainittujen tahojen elinvoimaa. Elinvoiman paraneminen voi ilmetä esimerkiksi uusien työpaikkojen tai opiskelupaikkojen lisääntymisenä, kulttuuri- tai liikuntapalveluiden lisääntymisenä ja paranemisena tai vaikkapa parantuneena kaavoituksena. Elinvoiman paraneminen lisää kaupungin viihtyisyyttä ja voi omalta osaltaan houkutella lisää asukkaita kaupunkiin tai vähentää poismuuttoa.

Kajaanin kaupungin väkiluku on vähentynyt 15 vuodessa lähes 3000 asukkaalla. Lisäämällä elinvoimaa kaupunki on onnistunut pysäyttämään väkiluvun laskun, ja jatkossa elinvoiman lisäämisellä väkiluku voidaan saada kasvamaan.

Perusteollisuus

Kajaanin perusteollisuus pohjautuu pääosin Sotkamon kunnan alueella sijaitsevaan Terrafame Oy:öön ja Vuolijoen alueella sijaitsevaan Skoda Transtechin tehtaaseen. Tehtailla on suuri merkitys koko Kainuulle, sillä ne tarjoavat työpaikan yli 2500 henkilölle. Mukana ovat tällöin yhtiöiden omilla palkkalistoilla olevat henkilöt sekä ulkopuolisten urakoitsijoiden palkkalistoilla olevat työntekijät.

Perustoimialoihin kuuluu myös ICT- ja elektroniikkaklusteri, joka kasvoi 37 prosenttia vuonna 2022. Samaan aikaan kaivannaisklusteri kasvoi 42 prosenttia. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena molempien klustereiden kasvu on tyrehtynyt.

Konesalit

Kajaanin kaupunki on satsannut konesalien/datakeskusten hankkimiseen kaupunkiin, mitä on pidettävä erittäin positiivisena asiana kaupungin elinvoiman kannalta. Ensimmäisenä Renforsin rantaan nousi vuonna 2021 yhteiseurooppalainen Lumi-supertietokone, ja se on saanut laajennuksena Pyry-supertietokoneen.

Islantilaisomisteinen Borealis Data Center on ostanut kajaanilaisen Herman IT Oy:n ja laajentaa parhaillaan konesalia Renforsin rannassa.

XTX Market on jo aloittanut työt Sokajärvellä noin 200 hehtaarin suuruisella, entisellä Pohjan Sellun tontilla. Alueelle nousee nopeaan tahtiin erilaisia rakennuksia. Kyse on yli miljardin euron investoinnista.

Google on varannut isot maa-alueet sekä Vuolijoelta että Muhokselta, ja aikoo rakentaa isot konesalit jatkossa molemmille paikkakunnille. Vaikka rakentamispäätöstä ei ole vielä tehty, niin sekä mahdollinen investointi että työntekijämäärä voivat antaa Kajaanille merkittävää kasvua ja sen myötä merkittäviä verotuloja ja elinvoiman kasvua.

Kajaanissa on arvioitu, että kaikki edellä mainitut konesalit voivat tarjota jopa 900 työpaikkaa sekä kerrannaistyöpaikat, jotka voivat olla jopa 3-kertaiset suoriin työpaikkoihin verrattuina. Työllistäähän Googlen Haminan tehdas 500 työntekijää.

Kajaanista on muodostumassa valtakunnallisesti merkittävä konosalien ja datakeskusten keskittymä, jonka merkitys elinvoimalle tulee olemaan huomattava.

Konesalit käyttävät valtavasti energiaa, joten jatkossa kaupungin on tehtävä voitavansa, jotta Fingrid rakentaa Kainuuseen riittävästi sähkönsiirtokapasiteettia. Toisaalta konosalien tuottama hukkalämpö voidaan jatkossa käyttää lämmitysenergiana eri tarkoituksiin.

Peliteollisuus

Kajaanin Ammattikorkeakoulu on perustanut GameCity Kajaanin, jonka tavoitteena on synnyttää uusia elinkelpoisia peliyrityksiä Kajaanin alueelle etupäässä KAMK:n pelialan opiskelijoista. Maailmanlaajuisesti peliteollisuuden liikevaihto on suurempi kuin elokuva- ja musiikkiteollisuuden yhteenlaskettu liikevaihto, ja markkina kasvaa koko ajan. Opiskelupaikkana KAMK:n peliala on erittäin haluttu, ja suurin osa opiskelijoista onkin kotoisin Kainuun ulkopuolelta. Peliala on tuottanut mm. kajaanilaisen Kitka Games Oy:n, joka on maksanut Kajaanin kaupungille useita miljoonia euroja yhteisöverotuloja. Yrityksen maksamien verojen kokonaismäärä oli peräti 27 miljoonaa euroa. Onkin toivottavaa, että joku päivä syntyy uusia Kitka Games Oy:n tapaisia tuottavia yrityksiä. Onkin huolehdittava siitä, että KAMK:lla on riittävät resurssit toiminnan pitämisenä riittävän korkeatasoisena. Jokainen pelialaan sijoitettu euro saattaa jatkossa tuottaa sijoitetut varat tuhat- tai jopa miljoonakertaisesti.

Kulttuurikampus

Kajaani on aina ollut kuuluisa historiastaan ja kulttuuristaan. Kulttuurin puolella Kajaanin kaupunginteatteri, Routa, Generaattori, Kajaanin runoviikko, Linnanvirta-tapahtuma, Kaukametsän konsertit, Kajaani Dance ja monet muut toimijat ovat tehneet Kajaanista kulttuurikaupungin. Kajaanin kaupunginteatteri on toistuvasti saanut valtakunnallista huomiota tasokkaasta ohjelmistostaan. Kulttuurin merkitys ihmisen elinvoimalle ja viihtyvyydelle on huomattava. Kulttuuri tuo kaupungille veto-, pito- ja lumovoimaa.

Kajaanin kaupungin Elinvoimaohjelmassa todetaan, että ”Kulttuurista elinvoimaa – vapaan kentän uusien mahdollisuuksien kartoittaminen ja tukeminen, kansainvälisen kulttuurituotannon osaamisen vahvistaminen ja Oulu2026 kulttuuripääkaupunkistatuksen hyödyntäminen.” Kulttuuriohjelmassa taas todetaan, että ”Kajaanin kulttuurin lumovoimaa vahvistetaan yhdistämällä alueen historiaa, perinteitä ja vahvuuksia sekä uusia monikulttuurisuuden, kansainvälisyyden ja osaamisen mahdollisuuksia ja antamalla tilaa uusille ja rohkeille avauksille.”

Elinvoima- ja kulttuuriohjelmien mukaisesti kaupunki on perustanut entisen Kajaanin seminaarin historialliseen päärakennukseen Taidekampuksen, jonka

suunnittelussa on ollut mukana suuri määrä kajaanilaisia ja kainuulaisia kulttuuritoimijoita. Kajaanin vuoden 2024 talousarvioon on kirjattu seuraavasti: ”Kajaanin Taidekampuksen luominen tukemaan kaupungin elinvoimaa ja mainetta. Kajaanin Taidekampuksesta tulee yksi keskeinen elementti lisäämään kaupungin vetovoimaa ja pitovoimaa, erityisesti nuorten osajien parissa. Taidekampuksen käynnistäminen sivistystoimialan, vapaiden kulttuuritoimijoiden ja elinvoimapalvelujen kolmikantayhteistyönä.”

Kajaanin kaupunki on panostanut Taidekampukseen 733.700 euroa. Taidekampus on aloittanut virkeästi toimintansa ja aikaisemmin vuokratiloissa sijainneet G-voima ja Routa ovat siirtäneet toimintansa seminaarin päärakennukseen. Paikkana seminaarin alue sijaitsee keskellä kaupunkia ja alue on historiansa kautta erinomainen paikka kulttuuritoimijoille. Perinteisenä koulutuskaupunkina Kajaanilla on Taidekampuksensa kautta mahdollisuus hakea jatkossa erilaisia, jopa korkeakoulutason kulttuurialan koulutuksia, jotka omalta osaltaan tulevat lisäämään Kajaanin merkitystä kulttuurikaupunkina.

Kajaani kampus 2025

Kaupunki pyrkii rakentamaan omintakeista ja vetovoimaista omaa Piilaaksoa, joka houkuttelee sekä kotimaisia että ulkomaisia opiskelijoita sekä alueen osaamista hyödyntäviä yrityksiä. Lähinnä Ammattikorkeakoulun ympärille rakentuvaa kampuista aloitettiin kehittää vuonna 2023. Mukana ovat myös ammattiopisto ja lukio. Kampus pyrkii tehostamaan yritysten ja oppilaitosten välistä yhteistyötä, parantamaan yritysten kykyä ennakoida työelämäntarpeita sekä lisäämään tutkimus- ja oppilaitosten välistä moniammatillista yhteistyötä. Tällä kaikella on mahdollista parantaa elinvoimaa sekä pito- ja elinvoimaa.

Hankkeeseen kuuluu aikaisemmin kerrotun peliteollisuuden lisäksi myös vuonna 2023 aloitettu varhaiskasvatuksen ja erityispedagogiikan opetuskokonaisuus yhteistyössä Oulun yliopiston ja Ylä-Savon oppilaitosten kanssa. Rahoituksesta vastaavat OKM, Kajaanin kaupunki ja Iisalmen kaupunki. Opetus- ja kulttuuriministeriön osuus vuosien 2023–2027 rahoituksesta on 67 %. Hakijoita koulutukseen oli 232 opiskelijaa, joista valittiin varhaiskasvatuksen opettajan koulutusohjelmaan 40 opiskelijaa ja erityisopettajan koulutusohjelmaan 14 opiskelijaa. Vaikka suuri osa opiskelusta onkin tapahtunut etäopiskeluna, niin tämä on ollut askel opiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi Kajaanissa.

Konesalien nopea lisääntyminen Kajaanissa tulee aiheuttamaan useita erityisammatteja kattavan työvoiman tarvetta, johon ammattikorkeakoululla ja ammattiopistolla on merkittävä rooli. Oppilaitoksissa tämä on jo osattu ennakoida, joten työvoiman tarve ei tule yllätyksenä.

Jatkossa on pyrkimys saada Kajaaniin myös ICT-alan yliopistokoulutusta.

Muita havaintoja

Kajaanin kaupunki on elinvoimaohjelmassaan ilmoittanut panostavansa matkailun edistämiseen mm. Oulujärven alueella. Vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei panostuksessa ole onnistuttu tai siihen ei ole panostettu riittävästi, sillä matkailijoiden määrä ei ole olennaisesti lisääntynyt. Kansainvälisen matkailun uusissa avauksissa Arctic Lakeland Kainuu brändin alla on kuitenkin saatu tuloksia. Kaupungin aktivoima ja osarahoittama, KAMK:n hallinnoima Suorat kv. lomalennot -hanke sai esimerkiksi TUI:n aloittamaan lennot Kainuuseen. Arctic Lakelandin matkailutoimijat ovat tehneet uusia avauksia myös charterlennoissa. Elinvoimapalvelujen viestintä ja markkinointi on mukana yhteistyössä mm. osallistuen kansainvälisten matkanjärjestäjien vierailuihin Kainuuseen.

Mittaus- ja testausratkaisujen kehittämiseen erikoistunut sopimus pohjainen tutkimus- ja koulutuskeskus CEMIS toimii yhteistyössä VTT:n, KAMK:n, CSC:n, Oulun yliopiston ja Jyväskylän yliopiston kanssa. CEMIS vie korkeatasoista mittausteknologiaa eri puolille maailmaa, ja keskuksella voisi olla potentiaalia huomattavasti laajempaankin toimintaan.

Orpon hallitus on hallitusohjelmassaan luvannut kaikille maakunnille tavoitettavuuden tietyssä ajassa. Kajaanin kaupungin kannalta lentoliikenteen pysyminen ainakin nykyisissä mitoissa on äärimmäisen tärkeää elinvoiman kannalta. Tähän mennessä lentoliikenne on uhkista huolimatta onnistuttu säilyttämään.

Suosituks

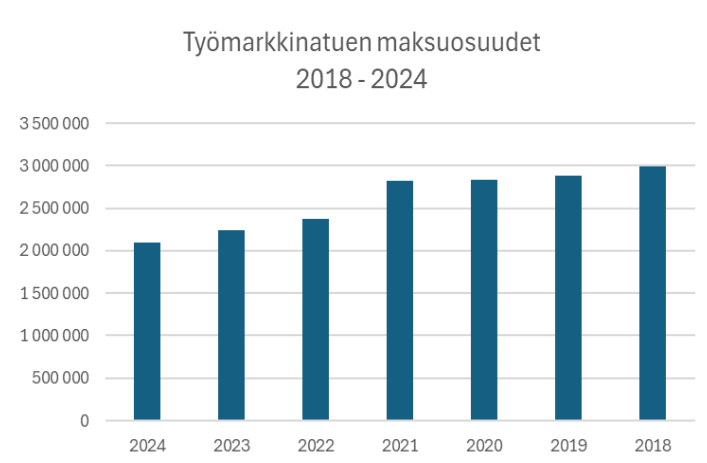
- Kajaanin kaupunki on onnistunut erinomaisesti suurimmassa osassa elinvoimaohjelman osa-alueista. Matkailun lisäämisessä kaupunki on jäänyt tavoitteestaan, ja tarkastuslautakunta kehottaakin kaupunkia miettimään uusia keinoja matkailun lisäämiseksi.

5.2 Työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelut

Kajaanin työllisyys- ja kansainväliset palvelut kuuluivat organisatorisesti konsernipalveluiden elinvoimapalvelujen alle. Yksikössä työskenteli yhteensä 13 henkilöä

Kainuussa työllisyystilanne on ollut haasteellinen pitkään jatkuneen heikon taloussuhdanteen vuoksi, mikä on johtanut työttömyyden kasvuun. Ukrainan sodan vuoksi vieraskielisiä asiakkaita ohjautui myös entistä enemmän palveluihin ja työnhakijoiksi. Marraskuun 2024 lopussa Kainuussa oli 3 194 työtöntä työnhakijaa, mikä on 17 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Kajaaniassa työttömyysaste oli hieman alle Kainuun keskiarvon ollen 10,4 %, kun taas koko maakunnan työttömyysaste oli 10,5 %.

Huolimatta työllisyystilanteen heikentymisestä, Kajaanin kaupunki on onnistunut pitämään työmarkkinatuen maksuosuudet (noin 2,1 miljoonaa euroa) alle talousarviossa varatun määrärahan (2,2 miljoonaa euroa) Työmarkkinatuen maksuosuudet ovat laskeneet vuodesta 2017 alkaen.



Kajaanissa asiakkaiden aktivointiaste oli noin 40,3 %, mikä on maan parhaimmistoa, vaikka tavoite oli korkeampi. Työllistymiseen, yrittäjyyteen ja opiskeluun päätyi marraskuussa keskimäärin 47 henkilöä kuukaudessa ylittäen asetetun tavoitteen. Suunnitelmia työttömyyden ehkäisemiseksi oli tehty 98 %:lle asiakkaista ennen kuukauden työttömyyden ylitystä.

Kajaanin kaupunki on ollut aktiivinen työllisyyden kuntakokeilussa, joka on osa Marinin hallituksen työllisyysstrategiaa. Kokeilu, joka alkoi maaliskuussa 2021 ja päättyi joulukuussa 2024, on mahdollistanut kunnallisten toimijoiden osallistuvan TE-palveluiden tarjoamiseen. Kainuun kuntakokeilu on saanut hyviä tuloksia, ja se on sijoittunut valtakunnallisesti kolmen parhaan joukkoon useilla mittareilla, kuten asiakkaiden aktivointiasteesta ja työllistymiseen päätyvien työnhakijoiden määrässä. Valmistelujen hyvästä ja sujuvasta toiminnasta kertoo myös se, että yt-neuvottelut voitiin käydä jo vuoden 2024 puolella ja kaikki siirtyvät työntekijät tiesivät jo silloin tulevan työpaikkansa vuoden 2025 alussa. Kajaanin kaupungille siirtyi 46 henkilöä

Hyvin sujuneeseen muutokseen työllisyyspalveluissa sisältyi myös riski, ettei TE-palveluiden rahoitus ole riittävää palvelutarpeiden tyydyttämiseksi. Valtiolta saatu raha oli vähemmän, mitä palveluiden kustannukset. Riski on myös se, että valtionosuuksien määrä edelleen laskee. Tämä aiheuttaa paineen palveluiden ja palveluverkon sopeuttamiseen.

Kuntakokeilun aikana Kajaanin asiakasmäärät ovat nousseet, kun taas Kainuun TE-toimiston asiakasmäärät ovat laskeneet lainsäädännöllisten muutosten vuoksi. Tämä siirto on mahdollistanut Kajaanin kaupungin vaikuttaa tehokkaasti asiakkaiden palveluiden kehittämiseen, mikä on tärkeää tulevaisuuden TE-palvelu-uudistuksen kannalta.

Kotouttamisasioissa tehtiin hyvää yhteistyötä sekä Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) että Kainuun ammattiopiston (KAO) kanssa. KAMK:n vieraskielisille opiskelijoille ja heidän puolisoilleen on tarjottu henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta kaupungin asettautumispalveluissa. Tämä voi osaltaan vaikuttaa heidän sijoittumiseensa Kajaaniin opintojen päättymisen jälkeen.

KAO:n kanssa on suunniteltu työllisyyspalvelujen tuottamaa koulutusta omana toimintana vuodesta 2025 alkaen. Tarkoitus on mahdollistaa asiakkaiden nopeampi eteneminen ammatillisiin opintoihin ja avoimille työmarkkinoille.

- Tarkastuslautakunta suosittelee hyvien toimintatapojen seurantaa sekä kehittämiskohteiden dokumentointia ja riskien seurantaa.

5.3 Perusopetus

Perusopetuksen painopistealueet ovat oppilaitosturvallisuus ja hyvinvointi, ja ne koskevat sekä oppilaita ja henkilökuntaa. Hyvällä ennakosuunnittelulla valmistauduttiin vuoden 2025 voimaantulevaan oppimisen tuen uudistukseen ja palveluverkon muutoksiin. Perusopetuksessa on uusi tulosalueen johtaja Kalle Komulainen.

Vaikka oppilasmäärät pienenevät, tuen tarve kasvaa. Rankan tuen piirissä on joka neljäs oppilas. Tukitoimintana tarjottiin oppilaanohjausta sekä konsultatiivista sairaalaopetusta ja hankkeen avulla yhteisöohjaajapalveluita. Lisäksi hankerahoituksella on palkattu erityisopettajia sekä resurssi- ja samanaikaisopettajia. Luokanopettajia ja aineopettajia on vielä saatu, mutta pätevien erityisopettajien saaminen on vaikeaa. Vuonna 2024 arvioituista riskeistä toteutui rekrytointiin liittyvä riski, koska kaikkiin tehtäviin ei ole saatu päteviä henkilöitä.

Opetusryhmiä tiivistetään tasavertaisen ryhmäkoon varmistamiseksi ja Kajaanin ryhmäkoot ovat hyvät. Oppilaiden vähenemiseen ja tiivistämiseen liittyy tilojen tarpeen arviointi. Teppanan koulu lakkautettiin 1.8.2024 ja lakkautukset jatkuvat: vuonna 2025 Jormuan koulu ja 2026 Soidinsuon koulu.

Oppilailla on edelleen paljon poissaoloja. Koulua käymättömien, yli 300 tuntia poissaoloja, tilannetta seurataan, ja poissaolojen määrä on vähentynyt. Syksyn 2024 osalta kahdella oppilaalla on ollut poissaoloja yli 300 tuntia.

Kajaanissa on runsaasti maahanmuuttajataustaisia lapsia. Heille järjestetään kymmenessä ryhmässä valmistavaa opetusta, mutta opettajien saaminen on ollut vaikeaa. Erityisluokissa voi olla opettajan lisäksi useampia koulunkäynnin ohjaajia.

Nykyajan koulunkäyntiin liittyviä asioita ovat myös kännykkäparkit ja kierrättämisen laajentaminen ja lajittelun vieminen kaikkiin kouluihin.

➤ Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että Kajaanissa on myös erikoisluokkia: musiikki, liikunta, matematiikka ja kaksikielinen opetus.

5.4 Kajaanin Mamselli -liikelaitos

Kajaanin Mamselli on Kajaanin kaupunkikonserniin kuuluva liikelaitos, jonka tehtäviin kuuluu tuottaa kaupunkikonsernin tarvitsemia ateria- ja puhtaanapalveluita. Mamselli vastaa asiakkaidensa palveluista myös poikkeusoloissa.

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta vastaa liikelaitoksen toiminnan ja talouden seurannasta sekä ohjauksesta. Johtokunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että Mamsellin toiminta on taloudellisesti kestäväällä pohjalla ja vastaa kaupungin asettamia tavoitteita. Mamsellin johtokunta kokoontui vuonna 2024 yhteensä kuusi kertaa.

Vuonna 2024 Mamsellin merkittävimmät riskit liittyivät kaupungin talouden epätasapainoon, henkilöstön saatavuuteen ja jaksamiseen sekä tuotteiden ja palveluiden hinnoitteluun. Lisäksi riskejä aiheuttavat keittiön kriittisten laitteiden rikkoutumisen sekä asiakkuuksien menetyksen mahdollisuus.

Mamselli saavutti vuonna 2024 tavoitellun tuloksen, ja tilikauden ylijäämä oli +331 000 euroa. Liikevaihto kasvoi 11,2 miljoonasta eurosta 11,5 miljoonaan euroon (+2,7 %), ja toiminnan tehostamisella on onnistuttu pitämään tulos positiivisena. Kulurakenne kuitenkin nousi samanaikaisesti, mikä tarkoittaa, että talouden hallinta vaatii jatkossa tarkempaa seurantaa.

Vaikka tulos on ylijäämäinen, tase ja rahoitusrakenne näyttävät heikentyneen teknisten maksuliikennemuutosten vuoksi. Omavaraisuusaste laski 60,42 % → 31,78 %, ja lyhytaikaisen rahoituksen tarve kaupungilta kasvoi 5,9 miljoonalla eurolla, mikä johti tilapäisesti maksuvalmiuden heikkenemiseen. Pääoman tuotto heikkeni 7,5 % → 3,42 %, ja rahoituskulut kasvoivat -4,3 milj. € → -11,69 milj. €, mikä lisäsi rahoituksen kestävyysaasteita.

➤ Tarkastuslautakunta suosittelee, että Mamselli varmistaa taloussuunnittelussaan, että vastaavat maksuliikenteen muutokset eivät jatkossa aiheuta vääristynyttä kuvaa rahoitustilanteesta, ja että maksuvalmiutta hallitaan ennakoivasti.

- Tarkastuslautakunta suosittelee, että Mamselli tarkistaa asiakashinnat vuosittain ja varmistaa, että hinnat kattavat vähintään 100 % tuotantokustannuksista.

5.5 Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari on Kajaanin kaupungin kokonaan omistama vuokratiloyhtiö, joka hallinnoi noin 2 800 asuntoa eri puolilla kaupunkia. Yhtiön tehtävänä on tarjota kohtuuhintaista vuokra-asumista sekä huolehtia kiinteistökannan kunnossapidosta ja kehittämisestä. Toimintaa ohjaavat kaupungin omistajapoliittiset linjaukset sekä ARA-sääntely, joka vaikuttaa osaan yhtiön asuntokannasta. Yhtiö kehittää asuntokantaansa myös uudisrakentamisella – tästä esimerkkinä Sammonkaari-hanke, joka on ollut takuuseurannassa ja vaikuttaa investointien hallintaan.

Arvioinnissa tarkastellaan yhtiön talouden hallintaa, vuokraustoiminnan tehokkuutta ja kiinteistöjen kunnossapidon toteutusta. Keskeisimmät riskit liittyvät korkotason nousuun, kiinteistökannan kunnossapitoon ja vuokratuottojen kehitykseen. Lainanhoitokulut ovat kasvaneet, mutta korkosuojaus on lieventänyt vaikutusta. Kiinteistönhoitoa on siirretty omaksi työksi, mikä on vähentänyt ulkoisia kuluja, mutta kasvattanut henkilöstömenoja. Korjausvelkaa hallitaan PTS-suunnitelman mukaisesti, mutta vanheneva rakennuskanta edellyttää jatkuvaa investointia. Lisäksi Kajaanin Pienteollisuustalon osakkeiden mahdollinen arvonlennus voi vaikuttaa taseeseen. Vuokrausasteen paraneminen ja energiatehokkuustoimenpiteet tukevat yhtiön talouden vakautta.

➤ Suositukset – Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari

1. Vahvistetaan korkoriskien hallintaa ja rahoitusstrategiaa.
Yhtiön lainanhoitokulut ovat nousseet korkotason vuoksi. Suosittelemme korkosuojausjärjestelyjen arviointia ja tarvittaessa laajentamista siten, että taloudellinen ennustettavuus säilyy myös tulevana vuosina.
2. Turvataan kiinteistökannan kunto pitkäjänteisellä investointisuunnittelulla.
Vanheneva rakennuskanta edellyttää jatkuvaa kunnossapitoa ja peruskorjauksia. PTS-suunnitelman toteutuksen seuranta tulee jatkua ja priorisointia tarkentaa niin, että korjausvelka ei pääse kasvamaan hallitsemattomasti.

3. Arvioidaan oman kiinteistönhoidon ja henkilöstöresurssien tehokkuus. Ulkoisten palveluiden sijaan omaksi työksi siirretyt tehtävät ovat vaikuttaneet kulurakenteeseen. Suosittelemme selvittämään, miten muutokset ovat vaikuttaneet kokonaiskustannuksiin, työn laatuun ja henkilöstön kuormitukseen.

5.6 Loiste Oy

Loiste-konserni on Kainuussa ja sen lähialueilla toimiva energiayhtiö, joka keskittyy sähkönsiirtoon, sähköntuotantoon ja lämpöliiketoimintaan. Konsernin tavoitteena on tarjota asiakkailleen luotettavia ja kestäviä energiaratkaisuja, samalla panostaen henkilöstön tyytyväisyyteen ja vastuullisuuteen. Loiste-konserni pyrkii olemaan hiilineutraali vuoteen 2026 mennessä ja saavuttamaan korkeimmat mahdolliset pisteet GRESB-arvioinnissa.

Vuoden 2024 tavoitteet olivat:

Osingonmaksu: Maksaa osinkoa tilikauden tuloksesta hallituksen arvioinnin pohjalta. Osingonmaksukyky tarkistettiin maaliskuussa 2024, ja hallitus teki osinkoehdotuksen yhtiökokoukselle. Osinkoa on jaettu yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti vuonna 2024, ja vuonna 2025 osinkoa on esitetty jaettavan hallituksen esityksen mukaisesti.

Kaukolämmön kannattavuus ja asiakasmielikuva: Palauttaa kaukolämmön kannattavuus ja parantaa asiakasmielikuvaa. Keskeisiä tavoitteita olivat uuden tuotantoportfolion menestyksellinen uudistaminen, investointikustannusten ja riskien minimointi sekä joustavuuden säilyttäminen epävarmaa EU-lainsäädäntöä vastaan. Kannattavuus on parantunut, uusi kaukolämpötuotantolaitosinvestointi on käynnissä ja Palokankaan pellettikonversio on aloitettu.

Sähköntuotantotoiminta: Rakentaa organisaatio vastaamaan tulevaisuuden tarpeita. Päivittäisen tuotannon ohjauksen ja suojaustoiminnan kehittäminen sekä uuden vihreän tuotantokapasiteetin investointiputken rakentaminen ja realisointi olivat keskeisiä tavoitteita. Organisaatiomalli on suunniteltu ja rekrytoinnit ovat käynnissä. Säännölliset prosessit ja kokouskäytännöt ovat toiminnassa, mittarit ja SLA-sopimukset ovat voimassa. Kannattavuus ja sijaintiratkaisut ovat edenneet suunnitellusti.

Siirtoliiketoiminta: Sopeutua uuteen regulaatiojaksoon ja saavuttaa paras mahdollinen liiketoimintatulos. Skansen-allianssimalli pyrittiin kasvattamaan kunnossapito- ja investointitehokkuutta laaja-alaisesti, ja siirtoliiketoiminnan kasvuoption realisoiminen vapailla markkinoilla oli keskeinen tavoite. Regulaatiojakso on huomioitu PTS ja LTS suunnitelmissa. Länsi-allianssiosapuolten

kanssa on tehty sopimukset ja yhteistyön rakentaminen on aloitettu. Sisu-allianssi toimii operatiivisesti sopimusten mukaisesti, ja asiakassopimukset ovat työn alla.

Nuorten kouluttaminen ja kehittäminen: Panostaa nuorten kouluttamiseen ja kehittämiseen. Loiste panosti ammattikorkeakouluyhteistyöhön sekä nuorten kouluttamiseen ja kehittämiseen. Vuosittainen Taustavoimaa-apuraha nuorten ja lasten harrastustoiminnan tukemiseen oli osa tätä tavoitetta. KAMK-yhteistyö on aloitettu ja työryhmät kokoontuvat säännöllisesti.

Kestävä kehitys: Olla hiilivapaa ja saavuttaa net zero -tavoite vuonna 2026 (GRESB-tavoite 100 pistettä). GRESB vuoden 2024 tulos saadaan lokakuussa 2025.

Loiste Oy:n sitovat tavoitteet ovat selkeästi määriteltyjä ja niiden toteutumisesta on raportoitu kattavasti. Osingonmaksu on toteutunut suunnitellusti, ja liiketoimintojen kehittämisessä on saavutettu merkittäviä edistysaskeleita. Lämpöliiketoiminnan kannattavuus on parantunut ja uudet investoinnit ovat käynnissä. Sähköntuotantotoiminnan organisaatiomalli on suunniteltu ja prosessit ovat toiminnassa. Siirtoliiketoiminnan tavoitteet ovat edenneet suunnitellusti, ja yhteistyö allianssiosapuolten kanssa on aloitettu. Panostus nuorten kouluttamiseen ja kehittämiseen on aloitettu, ja kestävä kehitys etenee kohti hiilineutraaliustavoitetta.

Talous

Emoyhtiö Loiste Oy ja tytäryhtiöt Loiste Holding Oy, Loiste Energia Oy, Kajave Oy, Loiste Lämpö Oy ja Loiste Holding Oy muodostavat Loiste-konsernin. Konsernin hallinnassa on sekä omia että vuokrattuja voimantuotanto-osuuksia, joista merkittävin on Kajaanin kaupungilta pitkäaikaisella sopimuksella vuokrattu 50 %:n osuus Kainuun Voima Oy:n sähkön ja lämmön tuotannosta.

Konsernin tuloksen kannalta olennaisimmat tekijät ovat sähkön tukkumarkkinahinta ja sään lämpötilavaihtelut, Kainuun Voiman pääkattilan käytettävyys ja puupolttoaineen saatavuus, säätilan aiheuttamat häiriöt sähköverkkotoiminnalle sekä korkotaso.

Loiste konsernin liikevaihto oli 98,3 milj. euroa ja tilikauden voitto 11,3 milj. euroa. Konsernin oma pääoma oli 80,3 milj. euroa negatiivinen ja rahalaitoslainoja on yhteensä 390 milj. euroa.

Rahoituksellisesti konsernin toimintaan sisältyy korkoriski sekä likviditeettiriski. Rahoitukseen liittyviä riskejä hallitaan saaduilla lainalimiiteillä, lainamaturiteetin eri pituuksilla sekä kiinteän ja muuttuvan lainakoron keskinäisellä suhteella.

Suositukset

➤ Tarkastuslautakunta suosittaa, että omistajaohjaukseen tulisi kehittää selkeämpi strategia, joka tukee yhtiön strategisten tavoitteiden saavuttamista ja taloudellista terveyttä. Tämä koskee myös muita tytäryhtiöitä.

5.7 Loiste Lämpö Oy

Loiste Lämpö Oy on kaukolämpöyhtiö, joka tuottaa ja jakelee kaukolämpöä Kajaanin alueella. Loiste Lämpö Oy:n strategiset tavoitteet keskittyvät vastuulliseen ja kannattavaan liiketoiminnan kehittämiseen, erityisesti energiainfran ja uusiutuvan energian alueilla. Yhtiön visio on toimia vastuullisena uudistajana, joka mahdollistaa Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen ja tukee alueellista kehitystä.

Vuoden 2024 aikana Loiste Lämpö Oy on pyrkinyt kehittämään asiakaspalveluaan takaisin omaksi toiminnaksi. Samana vuonna yhtiö jatkoi uuden kaukolämpötuotantoportfolion toimeenpanoa ja toteutti päätettyjä investointeja, kuten sähkökattilan, lämpöpumppulaitoksen ja pellettilaitoksen käyttöönottoa. Yhtiön tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius ja vapautua päästömaksuista vuoteen 2026 mennessä.

Vuoden 2024 mittarit ja kehitys osoittavat, että Loiste Lämpö Oy on saavuttanut edistystä useilla alueilla. Kaukolämmön toimitusvarmuus oli 99,93 % vuonna 2023, ja tämä taso säilyi myös vuonna 2024. Kaukolämmön hinta Kajaanissa pysyi kilpailukykyisenä, vaikka energia- ja perusmaksut nousivat. Uudet tuotantolaitokset (sähkökattila, lämpöpumppulaitos ja pellettilaitos) valmistuvat vaiheittain vuosien 2025 ja 2026 aikana, mikä parantaa vähentää päästöjä ja parantaa kustannustehokkuutta.

Loiste Lämpö Oy on edennyt hyvin vuoden 2024 tavoitteissaan, erityisesti kaukolämmön toimitusvarmuuden ja kilpailukykyisen hinnan osalta. Uudet investoinnit ja tuotantolaitokset tukevat yhtiön pitkän aikavälin tavoitteita hiilineutraaliuden saavuttamiseksi ja päästömaksuista vapautumiseksi vuoteen 2026 mennessä.

5.8 Kainuun Voima Oy

Kainuun Voima Oy on energiayhtiö, joka toimii yhteistyössä Kajaanin Energiatuotannon ja Loisteen kanssa. Yhtiön operatiivinen toiminta vuonna 2024 hoidettiin Loisteen palvelunhallintasopimuksen kautta, mutta tämä malli ei osoittautunut tehokkaaksi. Yhtiön hallinta ja johtaminen perustuvat

osakeyhtiölakiin, yhtiöjärjestykseen ja käyttösääntöihin. Hallitus kokoontuu 4–5 kertaa vuodessa, ja käyttö- ja polttoainetyöryhmä pitää kokouksia saman verran.

Tavoitteet vuodelle 2024

Vuoden 2024 tavoitteisiin kuului lämpövoiman investointiprojektien toteuttamatta jättäminen, koska lämpövoimatuotannon alasarjojen suunnitelmat ovat käynnissä Q2/2026 aikana. Vesivoiman osalta ei ollut investointiprojekteja, mutta esiselvitys Rejlersin kanssa on käynnissä. Esiselvityksessä on käyty läpi yhdeksän skenaariota, joiden perusteella päätetään mahdolliset investointikohteet vesivoimatuotantoon.

Vuonna 2024 valtuustoon nähden sitovat tavoitteet toteutuivat pääasiallisesti.

Sitova tavoite	Tavoite 2024	Toteutunut 2024	Tila
Fossiilisen polttoaineen käytön minimointi ja pääsy takaisin suunnitellulle uusiutuvan polttoaineen uralle.	Turpeen osalta käyttö alle 10 % kokonaispolttoaine-energiasta. Hiilen käyttö vain häiriötilanteeseen, taso alle 0,4 % kokonaispolttoaine-energiasta. Varatuotannossa öljyn käyttö 0 % ja varatuotanto hoidetaan nesteytettyllä maakaasulla.		
Hukkalämpöjen maksimaalinen talteenotto, jolla minimoidaan poltolla tuotettua energiaa.	Minimikuormatason yläpuolella ollessa 100 % talteenotto.		
Polttavien laitosten ilma- ja vesipäästöjen pitäminen normaalituotannossa alle raja-arvojen.	Päästöt kumulatiivisesti 18 % alle annettujen raja-arvojen.		

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin ja kestävän kehityksen tavoitteet saavutettiin täysin.

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2024	Toteutunut 2024	Tila
Lämpöliiketoiminnan kiinteiden kustannusten pienentäminen edellisen vuoden tasolta.	Tuloseuranta yhtiön lämpövoiman kiinteät kustannukset.	Kiinteät kustannukset, lasku 0,8 %-yks.		
Lämpöliiketoiminnan muuttuvien kustannusten nousun rajaaminen, polttoaineet ja kemikaalit huomioiden	Tuloseurannassa yhtiön lämpövoiman muuttuvat kustannukset.	Muuttuvat kustannukset, nousu < 4 %-yks.		
Vesiliiketoiminnan kiinteiden kustannusten pienentäminen edellisen vuoden tasolta	Tuloseuranta yhtiön vesivoiman kiinteät kustannukset	Kiinteät kustannukset, lasku 1,2 %-yks		
KESTÄVÄ KEHITYS				
Yhtiölle elinkaarisuunnitelman ylläpitäminen kokeiden, testien ja analyysien perusteella. Mahdollistetaan taloudellisesti järkevä ja optimoitu päätuotantolaitoksen tulevaisuuden alarajo-/kirjaus ja luodaan pohjatieto päätösten perusteiksi	Hallituksen kokouksen kirjaukset	Päivitys ja kirjaus kaksi kertaa vuodessa.		

Talous

KAVO toimii Mankala-periaatteella, eli yhtiö ei tavoittele voittoa, vaan kattaa ainoastaan toimintansa kustannukset. Tämä periaate vaikuttaa merkittävästi

Kainuun Voima Oy:n toimintaan useilla tavoilla. Mankala-periaate auttaa Kainuun Voima Oy:tä pitämään toimintansa kustannustehokkaana ja varmistamaan, että kaikki kulut katetaan ilman voiton tavoittelua. Tämä periaate ohjaa yhtiön talouden suunnittelua, valvontaa, resurssien käyttöä sekä investointipäätöksiä.

Yhtiön talouden suunnittelussa kumppanina toimii Azets Oy, joka vastaa muun muassa ostolaskuprosessista, myyntilaskutuksesta ja raportoinnista. Talouden suunnittelu perustuu pitkäaikaislinjauksiin, ja tulojen ja menojen arviointi tehdään edellisten suunnitelmien pohjalta. Kuukausittain ajetaan tuloraportti, budjettiseuranta ja Mankala-laskelma, joiden perusteella seurataan yhtiön taloudellista tilannetta. Talouden valvonta sisältää kirjanpidon tarkastamisen, laskentatoimen valvonnan ja operatiivisen valvonnan.

Vuoden 2024 liikevaihto oli 31,9 milj. euroa. Voittoa vuonna 2024 kertyi 8,4 tuhatta euroa. Yhtiön oma pääoma oli 14,2 milj. euroa.

Henkilöstörakenne

Vuoden 2024 aikana yhtiön toimintaa hoidettiin Loisteen palvelunhallintasopimuksen kautta. Tämä malli ei ollut tehokas, koska Kainuun Voiman henkilöstöä kiinnitettiin voimakkaasti Loisteen tehtäviin, ja Kainuun Voiman tehtävät alkoivat kasaantua 1–2 henkilölle. Nimettyjen henkilöiden resurssien jakaminen usean yrityksen käyttöön oli ylimitoitettu, mikä vei motivaatiota, sitoutumista ja keskittymistä yrityksen asioiden hoitamiseen. Tällä hetkellä yhtiön operatiivisesta toiminnasta vastaa toimitusjohtaja ja käyttö- ja kunnossapitopäällikkö. Uusi organisaatiorakenne, jossa toimitusjohtaja ja käyttö- ja kunnossapitopäällikkö keskittyvät vain yhtiön asioihin, paransi tehokkuutta ja selkeytti vastuita.

Suosituks

- Tarkastuslautakunta korostaa jatkuvan talouden ja henkilöstön seurannan ja arvioinnin merkitystä, jotta voidaan varmistaa, että yhtiön toiminta pysyy kustannustehokkaana ja tavoitteet saavutetaan.
- Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota ulkoisten palveluntuottajien käytössä siihen, että palveluiden kustannustehokkuus ja niiden yhtiön tavoitteita tukevat toiminta varmistetaan.

5.9 Kajaanin Energiatuotanto Oy

Kajaanin Energiatuotanto Oy (KET) on Kajaanin kaupungin omistama energiayhtiö, joka tuottaa ja toimittaa sähköä sekä lämpöä asiakkailleen. Yhtiö omistaa 50 % Kainuun Voima Oy:stä, joka toimii KET:n tuotantoyksikkönä.

Kainuun Voima Oy:llä on höyryvoimalaitos, joka tuottaa prosessihöyryä, kaukolämpöä ja sähköä, sekä vesivoimalaitoksia, jotka tuottavat sähköä.

KET:n visio on olla vastuullinen palveluntuottaja ja edelläkävijä energiamarkkinoilla. Yhtiö toimii avoimesti ja läpinäkyvästi, tehden päätöksiä, joista se haluaa kantaa vastuun myös tulevaisuudessa. KET:n toiminnan keskiössä on rakentava yhteistyö asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa, ja sen arvot ovat oikeudenmukaisuus, luottamus tulevaisuuteen ja yhdessä menestyminen.

KET:n henkilöstö koostuu kehitysjohtajasta ja toimitusjohtajasta. Henkilöstön jaksaminen, motivoiminen ja palkitseminen ovat keskeisiä teemoja, ja niitä tuetaan kuukausi- ja viikkokokouksilla sekä päivittäisillä keskusteluilla. Henkilöstön osaamista kehitetään kehityskeskusteluissa tehdyllä koulutussuunnitelmalla ja täsmäkoulutuksilla, kuten kyberturvallisuus- ja työturvallisuuskoulutuksilla.

Vuonna 2024 KET asetti useita tavoitteita liiketoiminnan kehittämiseksi, taloudellisten tulosten parantamiseksi ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhtiö oli mukana asiakkaiden laajentumishankkeissa, päivitti palveluhinnastoa ja käynnisti investointisuunnitelman mukaisesti ensimmäisen hankkeen esiselvityksen. Tavoitteena oli myös lämpöliiketoiminnan tuloksen parantaminen, sähköliiketoiminnan tuloksen pitäminen laskevan sähkönhinnan markkinatilanteessa, yhteistyö KAMK:n ja muiden alueen kehittäjäyhteisöjen kanssa, sekä lapsille ja nuorille suunnatun energia-aiheisen yhteistyöhankkeen toteuttaminen.

Taloudelliset tavoitteet eivät kuitenkaan täysin toteutuneet, sillä liiketulosprosentti oli -32,9 % ja myyntikateprosentti -26,2 %. Vuonna 2024 KET:n liiketulos oli -2,075 M€. Pääsyyinä tappiolliseen toimintaan oli lämpöliiketoiminnan kustannusten kasvu sekä lämpöenergian myynnin pienentyminen. Vaikuttavia tekijöitä olivat lisäksi Kavon kulusäästöjen toteutumattomuus, Kavon poistoaikojen muutoksen aiheuttama lisäkustannus ja sähkönhinnan lasku. Yhtiön liikevaihto oli 7,1 M€, ja merkittävimmät tulot tulivat sähköliiketoiminnasta, kun taas lämpöliiketoiminta oli tappiollista.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta lämpöliiketoiminnan tulos parani merkittävästi, mutta sähköliiketoiminnan tulos heikkeni laskevan sähkönhinnan markkinatilanteessa.

Yhtiö teki tavoitteidensa mukaisesti yhteistyötä KAMK:n ja muiden alueen kehittäjäyhteisöjen kanssa tarjoamalla harjoittelupaikkoja ja opinnäytetyöaiheita. Lisäksi KET toteutti lapsille ja nuorille suunnatun energia-aiheisen yhteistyöhankkeen.

KET on sitoutunut vastuullisuuteen ja ympäristön huomioimiseen toiminnassaan, vastuullisuustoimenpiteet ja ympäristön huomioiminen ovat keskeisiä osia yhtiön toiminnassa, ja ne tukevat yhtiön visiota olla vastuullinen palveluntuottaja ja

edelläkävijä energiamarkkinoilla. Esimerkkinä tästä, on turpeen prosentuaalisen osuuden polttoaineiden kokonaiskäytöstä laskeminen kuuteen prosenttiin, joka on merkittävä vähennys vuoteen 2023 verrattuna.

Kajaanin Energiatuotanto Oy:n vuosi 2024 oli haasteellinen, mutta yhtiö jatkaa matkaansa kohti kannattavuutta. Yhtiö keskittyy vastuulliseen toimintaan, yhteistyöhön asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa sekä henkilöstön hyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen. Taloudelliset haasteet ja markkinatilanteen muutokset vaikuttivat yhtiön tulokseen, mutta toiminnalliset tavoitteet saavutettiin osittain. KET:n henkilöstö on sitoutunut yhtiön arvoihin ja tavoitteisiin, ja yhdessä he pyrkivät luomaan elinvoimaa ja menestystä Kajaanin alueelle.

Vuonna 2024 KET panosti erityisesti turvallisuuteen, ja tapaturmia ei tapahtunut lainkaan, kun edellisenä vuonna niitä oli kolme. Henkilöstön työtyytyväisyyttä ei ole mitattu, mutta motivoitumista pyritään tukemaan hyvällä johtamisella ja merkityksellisillä tehtävillä.

Suositukset Kajaanin Energiatuotanto Oy:lle

- Tarkastuslautakunta suosittaa, että liiketuloksen ja myyntikateprosentin parantamiseksi on suositeltavaa jatkaa kustannusten leikkaamista ja tehostamisohjelmia erityisesti Kainuun Voima Oy:ssä (Kavo). Kannattaviin investointeihin, kuten akustoinvestointeihin ja vesivoimainvestointien strategiovaihtoehtoihin, tulisi keskittyä. Johdannaiskauppaa on hyvä jatkaa sähkön hinnan varmistamiseksi ja riskien hallitsemiseksi
- Riskienhallintatoimenpiteiden, kuten turvallisuusvaatimusten seurannan ja auditointien, toteuttamista on tärkeää jatkaa. Kustannusten leikkaaminen ja tehostamisohjelmien toteuttaminen erityisesti tuotantokustannusten nousun hallitsemiseksi on suositeltavaa.



6 VALTUUSTOKAUDEN 2021-2024 ARVIOINTI

Valtuustokausi 2021–2024 on osunut aikaan, jota ovat leimanneet globaalit kriisit: koronapandemian loppuvaiheet, Venäjän hyökkäyssota, energiakriisi, inflaatio ja nopeasti kiristynyt korkotaso. Kuntakentässä merkittävin rakenneuudistus oli sote-palveluiden siirtyminen hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Kajaanissa nämä vuodet ovat vaatineet sopeuttamistoimia, mutta niistä huolimatta tulokset ovat olleet taloudellisesti enimmäkseen positiivisia.

6.1 Strategia, talous ja henkilöstö

6.1.1 Kaupunkistrategian toteutuminen

Valtuustokaudella 2021–2024 Kajaanin kaupungin strategian painopisteinä olivat elinvoima, vetovoima ja hyvinvoinnin tukeminen. Kaupunkistrategia on ollut kaupunginjohtajan katsauksissa keskeinen viitekehys, jonka avulla on pyritty hahmottamaan tulevaisuutta ja tukemaan päätöksentekoa. Strategian toteutusta on edistetty erityisesti elinkeinokehityksen, oppimisympäristöjen kehittämisen ja vetovoimatekijöiden parantamisen kautta.

Keskeisiä strategisia kärkiä olivat:

- **Elinkeinoelämän kehittäminen:** datakeskusekosysteemin rakentuminen (CSC LUMI, XTX, Borealis), Game City Kajaani, Kampus 2025.
- **Palvelurakenteen sopeuttaminen:** kiinteistöjen, palveluverkkojen ja toimialojen tarkastelu.
- **Vetovoimatyö:** Seminaarin Taidekampus, markkinointipanostukset (mm. Kajaani 26/7-maineviestintä).
- **Työllisyysalueen valmistelu ja kuntakokeilu:** vahva rooli uuden TE-palvelumallin pilotoinnissa.

Strategisia tavoitteita on toteutettu määrätietoisesti, mutta toimintaympäristön epävarmuus on pakottanut myös jatkuvaan sopeutumiseen. Toimintakertomuksista nousee esiin tasapainoilu tulevaisuusinvestointien ja talouden realiteettien välillä.

6.1.2 Talouskehitys ja sopeuttaminen

Koko valtuustokauden ajan Kajaanin kaupungin talous on ollut vakaalla pohjalla, mutta tulokseen on vaikuttanut useana vuonna kertaluonteisia eriä (sijoitustuotot,

sote-erät, myyntivoitot). Peruskaupungin ja liikelaitosten yhteinen tulos oli ylijäämäinen kaikkina neljänä vuotena:

Vuosi	Tulos (M€)	Vuosikate (M€)	Nettoinvestoinnit (M€)	Lainakanta (€/asukas)
2021	6,3	28,0	16,5	3 411
2022	0,5	14,5	17,6	3 800
2023	3,4	21,2	18,2	3 214
2024	2,8	21,6	16,9	3 379

Sopeuttamisohjelmaa on toteutettu vuodesta 2020 lähtien ja sitä on terävöitetty erityisesti vuosina 2023–2024. Painopiste siirtyi henkilöstövähennyksistä palvelurakenteiden ja kiinteistöjen tehokkuuteen. Menokehitystä saatiin hillittyä ilman merkittäviä palvelutason romahduksia, mikä kertoo onnistuneesta suunnittelusta ja toteutuksesta.

Toisaalta taloudellinen tasapaino perustui monena vuonna merkittäviin sijoitustuottoihin ja valtion rahoituksen tilapäisiin eriin, mikä tuo epävarmuutta kestävyyspitkällä aikavälillä.

6.1.3 Henkilöstön kehitys ja työvoiman saatavuus

Henkilöstön määrä väheni merkittävästi sote-uudistuksen myötä vuoden 2023 alusta, jolloin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö siirtyi hyvinvointialueelle. Valtuustokauden lopussa kaupungin henkilöstö painottui entistä enemmän sivistystoimeen, teknisiin palveluihin ja työllisyyspalveluihin.

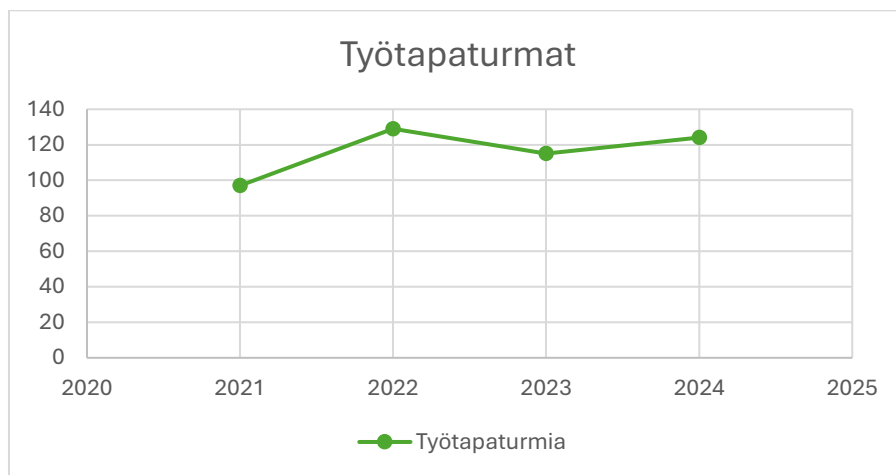
Keskeiset havainnot:

- **Rekrytointivaikkeudet** ovat jatkuneet kaikilla toimialoilla. Pula erityisesti teknisestä henkilöstöstä, siivoojista, varhaiskasvatuksen työntekijöistä ja opettajista on ollut jatkuva haaste.
- **Osaamisen kehittämiseen** on panostettu, mutta koulutusmahdollisuuksien rajallisuus, matalat palkkatasot ja heikko liikkuvuus ovat heikentäneet saatavuutta.
- Henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on nostettu esiin useissa tilinpäätöksissä, mutta niiden seuranta ja toimenpiteet eivät erotu selkeästi asiakirjoissa.

Kokonaisuutena kaupungin henkilöstöhallinto on onnistunut säilyttämään toimintakykyisen organisaation, mutta työvoimapula muodostaa vakavan riskin tulevaisuuden palvelutuotannolle ja kehityshankkeiden toteuttamiselle.

6.1.4 Henkilöstön työtaturmat ja sairauspoissaolot

Seuraavassa on kuvattu työtaturmien määrän kehitys vuosina 2020–2025.



Kajaanin kaupungin henkilöstön työkykyä kuvaavat tunnusluvut ovat heikentyneet jo useana vuotena peräkkäin – ja siitä huolimatta tilanne ei ole korjaantunut. Työtaturmien määrä on kasvanut vuodesta 2021 alkaen: silloin tapaturmia oli 97, mutta vuonna 2024 jo 124. Myös sairauspoissaolojen määrä ja niiden palkkakustannukset ovat nousseet huomattavasti, noin 700 000 eurolla neljän vuoden aikana. Vuonna 2024 sairauspoissaoloihin kului kaupungilta jo yli 2,47 miljoonaa euroa.



Huolestuttavaa on, että työtapaturmien lisääntyminen on jatkunut tästä huolimatta lähes ilman näkyviä toimenpiteitä. Asiaan on kiinnitetty huomiota valtuustosalissa jo useampana vuonna, mutta kehityssuunta ei ole kääntynyt paremmaksi.

Henkilöstöraporteista ei löydy selittävää tekijää tapaturmien kasvulle, eikä yksittäistä toimialaa voida osoittaa vastuulliseksi. Tämä korostaa entisestään kokonaisvaltaisen työturvallisuus- ja työhyvinvointistrategian puutetta.

➤ Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunki ryhtyy korjaaviin toimenpiteisiin. Työtapaturmien määrä ja sairauspoissaolojen kasvu eivät voi olla uusi normaali. Kaupungin on tunnistettava työkuormituksen, johtamisen, henkilöstön fyysisen turvallisuuden ja jaksamisen keskeiset kipupisteet ja vietävä ne suunnitelmista käytännön toimenpiteiksi.

6.2 Työllisyys

6.2.1 Työmarkkinatilanne ja työllisyyskehitys

Valtuustokauden aikana Kajaanin työllisyyskehitys on ollut kaksijakoinen. Vuodet 2021–2022 olivat vahvaa työllisyyden kasvun aikaa, mutta vuodesta 2023 alkaen tilanne alkoi heiketä muun maan tapaan.

Vuosi	Työttömyysaste (Kainuu)	Kajaanin työmarkkinatuen kuntaosuus (€)	Muutos ed. vuoteen
2021	8,8 %	2,37 milj.	-
2022	8,8 %	2,23 milj.	-140 000 €
2023	10,8 %	2,23 milj.	±0 €
2024	10,4 % (Kajaanissa)	2,1 milj.	-130 000 €

Huomionarvoista on, että työttömyys lisääntyi erityisesti vuoden 2023 loppupuolelta alkaen, mutta tästä huolimatta Kajaanin työmarkkinatuen kuntaosuus on pysynyt kurissa tai jopa laskenut, mikä kertoo aktiivisista toimista pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemiseksi.

Erityisesti rakennetyöttömyyden (esim. yli 50-vuotiaat ja pitkäaikaistyöttömät) osuus on pysynyt korkeana, ja nuorten työmarkkina-asema on heikentynyt. Useilla aloilla, kuten sote, metalli, ravintola ja siivous, esiintyy kuitenkin yhtä aikaa työvoimapulaa.

6.2.2 Kuntakokeilu ja TE-palvelu-uudistus

Kainuun työllisyyden kuntakokeilu (2021–2024) oli osa valtakunnallista TE-palvelu-uudistuksen valmistelua, ja Kajaanin kaupunki toimi koko Kainuun alueen koordinoijana. Kokeilu arvioitiin **maan parhaimmistoon** kuuluvaksi lähes kaikilla mittareilla:

- **Asiakkaiden aktivointiaste:** keskimäärin 40,3 % (tavoite 48 %)
- **Työllistymiset, yrittäjyys ja opintojen aloittaminen:** marraskuussa 47 asiakasta / kk (tavoite 45)
- **Suunnitelmat ennen 1 kk työttömyyttä:** 98 % (tavoite 94 %)

Kokeilun aikana rakennettiin valmiudet uuden **Kainuu–Koillismaa TE-alueen** käynnistämiseksi 1.1.2025. Valmisteluja on kiitetty valtakunnallisesti, ja Kajaanin kaupungin asema alueen keskuksena vahvistui. Valmisteluun kuului mm. toimivaltuuksien siirtosopimukset, johtokuntatyö ja kuntien välinen yhteistyö.

6.2.3 Työllisyyden hoidon vaikuttavuus ja kustannukset

Työllisyyden hoitoon on sisältynyt sekä kaupungin omia toimia että kumppanuuksia kolmannen sektorin kanssa:

- **Kumppaniksi ry:** 300 000 € vuosittainen tuki vuonna 2023, jonka turvin 156 kajaanilaista asiakasta osallistui toimintaan.
 - Vuonna 2024 Kumppaniksi ry:n avustusta leikattiin osana kaupungin talouden sopeuttamisohjelmaa, mikä saattaa vaikuttaa yhdistyksen toimintaedellytyksiin ja työllistämismahdollisuuksiin.
- **Nuorten Ystävät ry:n klubitalo:** 30 000 € tuki (2023).
- **Palkkatukityöllistäminen:** noin 30–50 htv, kokonaiskustannus 652 772 €, josta palautui palkkatukea 378 250 €.
- **Työllisyshankkeet (esim. OK-hanke, YTTY):** kaupunki on osallistunut ulkopuolisiin hankkeisiin rahoitusosuudella (yhteensä 21 000 € vuonna 2023).

Vaikuttavuutta on parantanut suunnitelmallisuus ja selkeä tavoitehallinta, mutta erityisesti vuoden 2024 aikana rekrytointivaikkeudet, matala palkkataso ja kohtaantongelmat ovat rajoittaneet mahdollisuuksia. Kumppaniksi ry:n avustuksen leikkaus

on esimerkki siitä, miten rakenteellinen sopeutus voi heikentää kolmannen sektorin toimintakykyä pitkäaikaistyöttömien palveluissa.

6.3 Palvelut ja koulutus

6.3.1 Sivistystoimen rakenteet ja resurssit

Valtuustokauden aikana sivistystoimen kentässä keskeisiksi teemoiksi nousivat palveluverkon sopeuttaminen, henkilöstön saatavuus ja toimintaympäristön muutos. Erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestäminen oli tarkastelun alla syntyvyyden laskiessa ja oppilasmäärien vähentyessä.

Kaupunki on toteuttanut **varhaiskasvatuspalveluissa** seuraavia muutoksia:

- Vanamon päiväkodin peruskorjaus ja uuden päiväkotikoti Männyntaimen rakentaminen Soidinsuolle (2024).
- Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet ovat kasvaneet erityisesti varhaiskasvatuksessa.

Perusopetuksessa on jouduttu tarkastelemaan opetuksen järjestämistä pienentyvillä oppilasryhmillä. Haasteena on ollut opetuksen kustannusten pitäminen kurissa ilman, että opetuksen laatu kärsii.

Koulutuksen järjestäminen on yhä enemmän keskittynyt:

- Oppilasmäärien lasku ei suoraan vähennä kustannuksia, sillä kiinteät rakenteet (esim. koulurakennukset) ovat hitaasti muokattavissa.
- Kustannustehokkuuden parantamiseen ei ole ollut nopeita ratkaisuja.

6.3.2 Palvelutarpeen ja palvelurakenteen muutos

Palveluiden kysyntä on siirtynyt valtuustokauden aikana selvästi vanhempiin ikäluokkiin. Alle kouluikäisten ja alakouluikäisten määrä on laskenut selvästi, kun taas yli 75-vuotiaiden määrä on kasvanut.

Ikäryhmä Suunta 2021–2024 Huomioita

0–6 v	Selvä lasku	Tarve sopeuttaa varhaiskasvatusverkkoa
7–12 v	Lievä lasku	Koulurakenteiden paine

Ikäryhmä Suunta 2021–2024 Huomioita

75–84 v Selvä kasvu

Ennaltaehkäisevät hyvinvointipalvelut korostuvat

Palveluiden rakenteellinen uudistaminen on ollut osa talouden sopeuttamista. Keskeisiä muutoksia ovat olleet:

- Kiinteistöjen käytön tehostaminen (koulut, päiväkodit).
- Digitaalisten palvelujen lisääminen (esim. opetuksessa ja asioinnissa).

Suurimmat paineet kohdistuvat tulevana vuosina juuri ikääntyvien palveluihin, vaikka ne eivät ole enää kunnan vastuulla sote-siirron jälkeen – tarve yhteistyölle hyvinvointialueen kanssa kasvaa.

6.3.3 Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen

Kajaanissa on tunnistettu osaavan työvoiman saatavuuden ongelma, johon koulutus on keskeinen vastaus. Koulutuksen kehittämisessä on painotettu erityisesti teknologiapainotteisia osaamisalueita:

- **Kainuun ammattiopisto (KAO)** ja **Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK)** ovat laajentaneet koulutustarjontaansa datakeskuksiin, mittaustekniikkaan ja pelialaan liittyen.
- Hankkeet kuten **Game City Kajaani**, **Kampus 2025** ja **Seminaarin Taidekampus** edistävät uuden ajan osaamista.
- KAMK:n ja KAO:n yhteistyö työelämälähtöisessä koulutuksessa on ollut tavoitteellista, erityisesti datakeskusten osaamistarpeita silmällä pitäen.

Koulutuksen ja osaamisen kehittäminen on ollut valtuustokauden aikana selkeästi **strateginen panostus**, jolla on pyritty tukemaan alueen vetovoimaa ja elinvoimaa – myös vastauksena työvoiman kohtaanto-ongelmiin.

7 MUUT HAVAINNOT

➤ Kajaanin on huomioitava paikkakunnalle muuttavat työntekijät kaavoituksessaan tarjoamalla mm. rantatontteja sitä haluaville. Kajaanissa on tällä hetkellä lähes 300 rakentamatonta tonttia, jotka eivät näytä kelpaavan kenellekään. Onkin aiheellista kysyä, onko Kajaani epäonnistunut kaavoituspolitiikassaan. Tarkastuslautakunta on jo aiemmin kritisoinut kaavapolitiikkaa, mutta muutosta ei ole tapahtunut. Mikäli konesalien tuomat työpaikat realisoituvat odotetulla tavalla, on kaupungilla kiire muuttaa kaavoituspolitiikkaansa, sillä kaavoitus on aina useiden vuosien projekti

➤ Tarkastuslautakunta muistuttaa siitä, että kun luottamushenkilö on tullut valituksi luottamustehtävään, hän myös osallistuu kokouksiin. Esteen sattuessa pyydetään poissaolosta ilmoittamaan hallinnon sihteerille ja varajäsenelle mahdollisuudesta osallistua.

Sitoutumista tarkastellaan läsnäolojen kautta, sillä aktiivinen osallistuminen kokouksiin kertoo johdonmukaisesta päätöksenteosta ja vastuunkannosta toimielimen toiminnassa

Kajaanissa 15. päivänä toukokuuta 2025

Teemu Niva
puheenjohtaja

Eveliina Kinnunen
varapuheenjohtaja

Paavo Enroth

Raili Myllylä

Leena Törrö